

clasele
CP, I, II, III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

Magia liniei

Activități integrate pe baza Colecției de Artă Ligia și Pompiliu Macovei
Muzică și mișcare, Arte vizuale și abilități practice, Dezvoltare personală
Clasele pregătitoare - a IV-a

Arte vizuale și abilități practice

Subiectul lecției: *Magia liniei*

Clasele pregătitoare - a IV-a

Introducere

Ligia Macovei „este unul din maeștrii noștri absoluți în mânăuirea liniei cu ajutorul căreia, în mod miraculos, dă viață nenumăratelor personaje din povești și poezii. Ea are o abilitate extraordinară de a construi printr-o simplă linie o imagine plină de simboluri”, cum bine sintetizează Elena Olariu în albumul *Ligia Macovei. Între senzorial și intelectual. Între culoare și linie*.

ABC-ul artiștilor plastici, mai ales al pictorilor și graficienilor, sunt punctul, linia și pata de culoare. Fie că ne jucăm cu ea și experimentăm, fie că o mânuim controlat, magia liniei se face simțită imediat ce începem să o trasăm. Ea leagă direct imaginația noastră de foaia albă de desen. Și încă mai poate face multe lucruri: să contureze fințe și obiecte, să redea emoții, să separe spații, să se învârtă în cerc sau să se unduiască la nesfârșit. Poate fi dreaptă sau oblică, subțire ca un fir de păr sau groasă și pufoasă ca o coadă de pisică, serioasă sau jucăușă, poate fi cum vrem noi pentru că ne lasă o totală libertate de exprimare.

În această fișă vă propunem să luați ca reper creațiile Ligiei Macovei pentru a exersa împreună cu copiii diverse tipuri de linii expresive. Discutați lucrările de artă și descompuneți-le până la nivel de linie și intenție, dar numai împreună cu copiii. Ghidați-i prin indicii, dar lăsați-i pe ei să tragă concluziile. Numai așa vor observa mult mai atent și se vor conecta mai bine cu orice tablou sau desen le ies în cale, având mai multe căi de acces spre perceperea și înțelegerea lor.

Încurajați-i apoi să deseneze, să dea ei viață liniilor, luând ca model lucrările studiate. Chiar dacă nu va ieși exact ceea ce văd în lucrările altora sau în imaginația lor, important este să nu le fie teamă că greșesc. Schiță cu schiță, perseverând, vor reuși să creeze ce își doresc.

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

clasele
CP, I, II, III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

Activitatea #1 - Cum prinde viață o linie?

Scopul activității: adresată mai ales copiilor mai mici (clasele pregătitoare - a II-a), această activitate introductivă presupune exersarea diferitelor tipuri de linii care, odată desenate, prind viață. Simultan este antrenat spiritul de observație, ceea ce va duce la o citire mai atentă și aprofundată a creațiilor Ligiei Macovei.

Necesar: diferite instrumente de scris, desenat, pictat, 2-3 coli albe pentru desen

Durață: 20 minute

Prezentarea activității

Se vor discuta și exersa caracteristicile diferitelor tipuri de linii și a modului în care funcționează:

- orientarea liniei: orizontală, verticală, oblică
- tipul de linie: dreaptă, curbă, în zig-zag, ondulată, regulată/neregulată, groasă, subțire, etc.
- funcția liniei: unește două puncte, separă două suprafețe, conturează, detaliază, subliniază/accentuează, etc.

Pentru început, profesorul cere copiilor să dea rapid cât mai multe exemple de linii cunoscute, des întâlnite, orice le vine în minte sau observă în mediul apropiat: ex. linia orizontului, liniuța de unire (cratima), rigla, linia ferată, liniatura caietelor, linia vieții (din palmă) etc.

Urmează realizarea ghidată a unui desen ale cărui subiect și complexitate sunt stabilite de profesor în funcție de nivelul și experiența anterioară a copiilor. În timp ce profesorul realizează desenul pe tablă, pas cu pas, copiii sunt încurajați să deseneze pe foaia lor, așa cum își imaginează ei fiecare element. Pentru fiecare element nou introdus profesorul poate întreba mai întâi copiii ce ar trebui să fie și cum ar trebui să-l deseneze. Discută apoi orientarea, tipul și funcția liniei care îl compune. Se recomandă să se deseneze elemente cu o varietate cât mai mare de linii.

Patrimoniul
merge la școală

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

clasele
CP, I, II, III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

Exemplu de tablou: *La mare*

1. Profesorul începe prin a trasa o linie orizontală care împarte suprafața de desen (a tablei) în două părți (pot fi inegale). Întrebă copiii dacă această linie semnifică ceva. Dacă este numită - linia orizontului - se observă că imediat, foaia albă prinde viață. Se inițiază o discuție despre caracteristicile liniei: este dreaptă, orizontală, separă două suprafețe, cerul de apă. Acum se trece la personalizarea suprafețelor: una reprezintă cerul, cealaltă apă. Ce elemente noi se pot introduce? Copiii pot sugera soare și nori pe cer, valuri în apă.
2. Pe cer se desenează soarele – un cerc cu raze. *Discuție:* linii circulare și oblice combinate
3. Pe apă se pot desena valurile. *Discuție:* linii orizontale, ondulate, mai lungi sau mai scurte
4. Apoi se trasează linia care separă apa de nisip. Copiii trebuie să-și aducă aminte cum arată și să-i indice profesorului cum să o facă: neregulată, așa cum vin valurile la mal.
5. Mai pot fi redată 2-3 elemente pe uscat (un cearșaf, unul sau mai multe personaje care stau la plajă, o umbrelă, jucării sau construcții etc.), în apă (bărci, delfini, oameni, colace, etc.) ori pe cer (păsări, avioane, nori etc.).
6. După ce este finalizat tabloul, se pot îngroșa sau colora anumite contururi sau linii pentru a scoate în evidență unele elemente ale desenului: dacă este foarte cald se colorează doar soarele, se prelungesc razele sau se îndesesc; dacă sunt valuri puternice se subliniază, prin tușe de culoare, liniile ondulate care au fost desenate.

La finalul acestei activități, fie expuneți și discutați lucrările realizate (dacă activitatea se oprește aici), fie treceți direct la următoarea și faceți evaluarea la final printr-o expoziție colectivă.

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

clasele
CP, I, II, III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

Activitatea #2 - Descoperim/redescoperim linia cu ajutorul Ligiei Macovei

Scopul activității: Observarea și discutarea unei lucrări de artă vizuală, cu accent pe diferitele tipuri de linii și pe modul în care funcționează:

- orientarea liniei: orizontală, verticală, oblică
- tipul de linie: dreaptă, curbă, în zig-zag, ondulată, regulată/neregulată, groasă, subțire, etc.
- funcția liniei: unește două puncte, separă două suprafețe, conturează, detaliază, subliniază/accentuează, etc.

Necesar: cele două lucrări ale Ligiei Macovei tipărite sau proiectate pe tablă:

- PLANȘA 1 - Ligia Macovei - *Portul Dubrovnik*, acuarelă, 1947
- PLANȘA 2 - Ligia Macovei - *Dresoare de lei*, desen în tușuri colorate, 1942

Durată: 15 minute

Prezentarea activității

Vom pătrunde în tainele mânării liniei, asemenea artiștilor plastici. Pentru început, vom depista (precum detectivii) diverse tipuri de linii într-una din cele două lucrări din creația Ligiei Macovei, la alegere: **Portul Dubrovnik** sau **Dresoare de lei**. Observațiile cu atenție și votați-o pe aceea ale cărei linii le considerați mai interesante, mai expresive, despre care vreți să povestim.

În următoarea activitate, fiecare își va alege unul sau mai multe elemente vizuale din lucrarea Ligiei Macovei, cele care i-au plăcut cel mai mult și va încerca să le schițeze. În final vom privi creațiile voastre și veți vedea că ați reușit să îmblânziți o sumedenie de linii care s-au așezat frumos pe hârtie, așa cum ați dorit voi.

Conținut muzeal

Ligia Tomescu (numele ei înainte de căsătorie) s-a născut la București pe 18 iulie 1916. Și-a petrecut copilăria și adolescența în perioada interbelică. În liceu, umplea caietele cu **caricaturi*** pe care le făcea profesorilor. Calitatea desenelor ei l-a impresionat pe Pompiliu Macovei, pe atunci student în anul II la arhitectură, care a sfătuit-o să urmeze cursurile Școlii de Belle Arte. Ligia l-a ascultat, iar la finalul studiilor, în anul 1939, cei doi aveau să devină soț și soție, urmând să-și petreacă

Patrimoniul
merge la școală

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

Întreaga viață împreună. În Școala de Belle Arte a fost eleva unei pictorițe renumite - Cecilia Cuțescu Storck (1879-1969) - prima femeie profesor la o universitate de artă de stat din Europa (a cărei casă-muzeu, aflată în componența [Muzeul Municipiului București](#), poate fi, de asemenea, vizitată). La începutul carierei artistice a fost influențată de marii maeștri ai picturii românești, pe care i-a studiat și cu care a fost contemporană. Apoi, alături de soțul ei, arhitectul Pompiliu Macovei, a avut șansa să călătorească în întreaga lume și să cunoască foarte multe personalități din domenii artistice diferite, adaptându-se la curente vremii. Simțul deosebit cu care combină culori puternice și abundente, paleta extraordinar de variată de nuanțe, expresivitatea personajelor sunt trăsăturile principale prin care impresionează picturile sale.

A realizat una dintre cele mai importante opere de ilustrator din cultura plastică românească. A primit recunoașterea internațională pentru volumul „Poezii” de Mihai Eminescu, pe care l-a ilustrat integral. Totodată a ilustrat și câteva opere literare pentru copii, cum sunt „Prințul Miorlău” și „Povestea a doi pui de tigru numiți Ninigra și Aligru” de Nina Cassian, „Povești alese” ale Fraților Grimm, „Bondocel își alege o meserie” de Marcel Breslașu. Artista a dat viață universului poetic folosind cea mai simplă formă de exprimare plastică: linia.

Dicționar

***Caricatura** este un gen aparte al artelor vizuale, de obicei un desen care reprezintă o persoană sau o situație printr-o exagerare intenționată a unor trăsături sau caracteristici cu scopul de a distinde, de a amuza și a atrage atenția.

clasele
CP, I, II, III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

Lucrarea #1 - Ligia Macovei, *Portul Dubrovnik*, acuarelă, 1947 (PLANȘA 1)

Conținut muzeal

Graficiană de excepție, Ligia Macovei construiește o imagine rafinată a unui peisaj de pe țărmul adriatic: un golf străjuit de stânci, în plan apropiat, delimitat, în depărtare, prin linia orizontului ticsit de construcții: turn și fortificații de cetate, dincolo de care se înțesc, înghesuite, clădiri mai mult sau mai puțin recente, dintre care se ridică o turlă de biserică. Imaginea este limpede, zidării și piatră refractă luminozitatea soarelui puternic, ce străbate în egală măsură prin transparența undelor marine. Pitorescul provine din înghesuiala aleatorie a construcțiilor și din cromatica specială a portului. Lucrarea ne dezvăluie una din fațetele talentului pictoriței capabile fie să schițeze compoziții din câteva trăsături lapidare de pensulă, fie să reproducă minuțios un baroc de elemente picturale aparținând - în cazul de față - arhitecturii și peisajului. (Dr. Liana Ivan-Ghilia, muzeograf – text pe pagina Facebook a muzeului)

Discutați cu copiii despre tabloul Ligiei Macovei. Faceți referire tot timpul la orientarea liniilor, la tipurile și funcțiile acestora și la felul în care artista le folosește pentru a obține un anume efect vizual: exemplu - contururile închise la culoare pe care le aplică doar unora dintre elemente, pentru a le scoate în evidență. Ghidați discuția după următoarea structură din care alegeți întrebările potrivite vârstei și experienței anterioare a copiilor.

- *Observați lucrarea în liniște, timp de un minut.*
- *Ce reprezintă? Explicați* copiilor ce este un peisaj.
- *Ce observați în primul rând?*
- *Descrieți cât mai multe din elementele vizuale care compun lucrarea și cât mai detaliat. Sugerați-le* următoarele elemente:
 - ambarcațiunile - de câte feluri sunt, sunt în mișcare sau ancorate, sunt populate de oameni, etc.
 - clădirile - ce fel de clădiri observați, sunt noi sau vechi, înghesuite sau răsfirate, etc.
 - apa și cerul - în ce culori sunt redată, sunt senine sau agitate, etc.
 - malurile și digul - observați diferența între linia care conturează malul în depărtare și cea din apropiere
 - oamenii - câți sunt, cum sunt reprezentați, ce fac ei, etc.

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

Aman

muzeul

Macovei

Minovici

clasele

CP, I, II, III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

- *Ce alte detalii vă atrag atenția? Explicați* copiilor ce este acela un detaliu.
- Discutați despre cum arată linia orizontului („ticsită de construcții”), linia malului, diferitele linii de detaliu ale construcțiilor, ambarcațiunile, apa și cerul, unde se observă tușele de culoare.
- *De ce credeți că anumite elemente din tablou au fost conturate și altele nu?*
- *Ce sentiment, ce emoții vă trezește acest peisaj?*
- *Dacă, printr-o magie, ați intra în acest peisaj, unde ați alege să fiți și ce ați face?*
- *Ce ați auzi, mirosi, simți?*

După ce ați cercetat atât de amănunțit această lucrare, ce curiozități mai aveți? Dacă vă imaginați că ați călători înapoi în timp și v-ați întâlni cu Ligia Macovei, ce întrebări i-ați adresa?

Patrimoniul
merge la școală

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

Lucrarea #2 - Ligia Macovei, *Dresoare de lei*, desen în tușuri colorate, 1942 (PLANȘA 2)

Conținut muzeal

Printre marile calități ale Ligiei Macovei se numără umorul și simțul ludic (al jocului). Se presupune că lumea cercului include ambele ingrediente, într-un univers aparent de joacă și haz menite să confere vieții o notă stenică pe care existența nu o are întotdeauna, dar care poate fi construită, de pildă, printr-o relație specială de simpatie și conlucrare între cuvântătoare și necuvântătoare. Aici sunt portretizate două personalități de prim-plan: dresoarea și amicul leu, ambii surâzători, pozând umăr la umăr, „ca la fotograf”, egali în faimă și merite profesionale, pregătiți de binemeritate aclamații, joviali și calini cum numai într-un mediu ideal, de poveste pentru copii, se poate. Discreție și subtilitate se traduc, în acest caz, prin finețea liniei (cu traseu riguros condus) și policromia discretă, abil echilibrată. Ligia Macovei

abordează cu mult firesc tema cercului (ce a inspirat o serie de pictori celebri) epurată de tensiuni conflictuale, schițând delicat subînțeleasa poveste a unei domesticiri fericite, sub semnul zâmbetului înflorit în lumina reflectoarelor. (Dr. Liana Ivan-Ghilia, muzeograf – fragmente din texte publicate pe pagina Facebook a muzeului)

Discutați cu copiii despre lucrare. Faceți referire tot timpul la orientarea liniilor, la tipurile și funcțiile acestora și la felul în care artista le folosește pentru a obține un anumit efect vizual: de exemplu - gura leului are capetele liniilor orientate în sus ceea ce îl face să apară vesel. Ghidați discuția după următoarea structură din care alegeți întrebările potrivite vârstei și experienței anterioare a copiilor.

- *Observați lucrarea în liniște, timp de un minut.*
- *Ce reprezintă? Explicați copiilor care este diferența dintre un portret și o compoziție cu personaje.*
- *Ce observați în primul rând?*
- *Descrieți elementele vizuale care compun lucrarea.*

clasele
CP, I, II, III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

- Ce emoție sau stare de spirit transmite fiecare din cele două personaje? Ce vă face să spuneți asta? Este ușor de identificat și descris? Comparați detaliile feței (ochi, nas, gură, sprâncene) și ale corpului (capul, gâtul, întregul corp, membrele), precum și poziția lor așa cum apare la fiecare.
- Observați cu atenție poziția mâinilor dresoarei. Ce sugerează?
- Ce reprezintă elementul din fundal, ca un băț sau stâlp vertical?
- Ce moment redă desenul: începutul, mijlocul ori sfârșitul spectacolului? Cum ne dăm seama?
- Ce asemănări observați între cele două personaje datorate unor linii similare? (ex: fusta și coama, musculatura picioarelor și a labelor din față, conturul ochilor)

După ce ați cercetat atât de amănunțit această lucrare, ce curiozități mai aveți? Dacă vă imaginați că ați călători înapoi în timp și v-ați întâlni cu Ligia Macovei, ce întrebări i-ați adresa?

Patrimoniul
merge la școală

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

clasele
CP, I, II, III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

Activitatea #3 - Magia propriilor noastre linii

Scopul activității: Exersarea liniilor prin tehnica acuarelei sau a desenului, inspirați de lucrările Ligiei Macovei

Necesar:

- pentru acuarele (culori, pensule, paletă de amestecat culori, vas pentru apă, hârtie specială) și desen (tuș/peniță, creioane grafit și colorate, coli pentru desen)
- cele două lucrări ale Ligiei Macovei tipărite sau proiectate pe tablă:
 - PLANȘA 1 - Ligia Macovei - *Portul Dubrovnik*, acuarelă pe hârtie, datat verso 1947
 - PLANȘA 2 - Ligia Macovei - *Dresoare de lei*, tușuri colorate în peniță pe hârtie, datat pe verso 1942

Durată: 30 minute

Prezentarea activității

Se propune copiilor să schițeze pe planșe câteva elemente care îi inspiră sau chiar întreaga lucrare realizată de Ligia Macovei (la alegere, una din cele două planșe).

Criterii de evaluare:

- să folosească diferite tipuri de linii
- să redea elemente din imaginație folosind linii
- să introducă în lucrare cel puțin un element personal
- (clasele a III-a și a IV-a) să realizeze o lucrare armonioasă și expresivă

Explicați copiilor

- 1. Tehnica folosită:** Se explică (reamintește la clasele mai mari) tehnica acuarelei sau a desenului, în funcție de lucrarea aleasă. Precizați că acuarela, în unele variante, îmbină culoarea aplicată cu pensula cu linia precisă. Linia poate fi conturată cu pensula, cu tuș sau în peniță.
- 2. Ce presupun cei doi termeni:** armonios și expresiv
- 3. Ce rol are *schita* în artele plastice.** Atunci când încerci ceva nou, ceva ce nu ai mai făcut, este aproape imposibil să iasă din prima încercare exact așa cum îți dorești, sau cum îți imaginezi că trebuie să fie. Mai mult, ideile care-ți trec prin cap au acest obicei să fugă repede (poate chiar în alt cap) dacă nu le prinzi la timp. Și atunci cum să faci să le prinzi? Cum au venit -

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

cum le schițezi pe o hârtie. Adică le așterni repede, așa, imperfect, doar pentru a fixa primele tale observații, care te vor ajuta la realizarea lucrării finale.

Dicționar - DEX online ne mai spune despre **schită** că este:

- Prima formă, executată de obicei în cărbune, în creion sau în peniță, a concepției unui tablou, a unei sculpturi, a unui proiect de arhitectură etc.
- Desen executat schematic, care reprezintă imaginea aproximativă și adesea simplificată a unui obiect.

Artiștii umplu nenumărate mape cu schițe, altele caiete (pe care le iau cu ei în călătorii) care funcționează ca o memorie externă și care îi ajută să progreseze de la un nivel la următorul până ajung la rezultatul dorit. Pe lângă desenele pregătitoare, există și schițe spontane foarte apreciate pentru calitățile lor artistice și care sunt privite drept opere finite. De multe ori, în cadrul expozițiilor dedicate unui artist, puteți vedea și o serie de schițe.

Ligia Macovei, *Boka Kotorska*, acuarelă pe hârtie, datat pe verso 1947

Ligia Macovei, *Arbori la Copăceni*, acuarelă pe hârtie, semnat, datat și localizat dreapta jos: Ligia Macovei, 1944, Copăceni

În timpul lucrului, copiii vor avea la dispoziție o foaie pentru schițe pe care să încerce diferite tipuri de linii, contururi etc.

Evaluarea activității

Se va realiza o expoziție din lucrările copiilor (pe tablă sau în clasă, în spațiul special destinat expunerii lucrărilor realizate de elevi). Prin metoda *Turul galeriei*, se va face evaluarea lucrărilor ținându-se cont de criteriile de evaluare enunțate la început. Fiecare elev va descrie lucrarea unui coleg, ținând cont de criteriile de evaluare și încercând să identifice elementele de noutate prezente în lucrare, precum și măsura în care elementele se armonizează în întreaga compoziție. Se va concluziona că, deși au avut aceeași temă și aceeași tehnică de lucru, rezultatul este diferit în funcție de fiecare „artist”.